

SLOVENEK

Naročnina
za državo SHS:
do preklica:
a) po pošti mesečno Din 14
b) dostavljen na dom
mesečno 12
za inozemstvo:
mesečno Din 23
Sobotna izdaja:
v Jugoslaviji Din 20
v inozemstvu „ 40

Cene inseratom:
Enostopna petlinjska vrsta mal
oglasil po Din. 1.— in Din. 1.50,
veliki oglasil nad 45 mm vi-
šine po Din. 2.—, poslana itd.
po Din. 3.—.

Pri večjem naročilu popust.
Izba za vsak dan izven
ponedeljka in dneva po praz-
niku ob 5. uri zjutraj.

Poštnina plačana v gotovini.

Uredništvo je v Kopitarjevi ulici št. 3/III.
Rokopisi se ne vračajo; neuradna pisma se ne
sprejemajo. Uredn. telef. št. 50, upravn. št. 328.

Političen list za slovenski narod.

Uprava je v Kopitarjevi ul. 6. — Račun poštne hran.
Ljubljanske št. 650 za naročnino in št. 348 za oglase,
zagreb 39.011, sarajev 7663, praška in dunaj 24.797.

Pašić — Stambolijski.

Puč bolgarskih nacionalistov je našo vlado po pravici hudo vznemiril. Prevrat izhaja od ljudi, ki so v zvezi s Ferdinandom ali pa so vsaj popolnoma njegovega duha, čeprav bodo izpočetka previdni, da ne izkorenejo nejevolje velike antante. Simpatizirajo z bolgarsko meščansko revolucijo vsi legitimisti celega sveta, ki delajo na vzpostavitvi Romanovih, Habsburžanov in Hohencolrncv. Z eno besedo, v Sofiji slavi zmago cela evropska reakcija, ki noče priznavati po vojni leta 1918. ustvarjenega novega stanja v Evropi. Zato imamo mi več kot dovolj razloga, da razvoj dogodkov na Bolgarskem s skrbjo zasledujemo, ker je izvestno, da je evropskim reakcionarjem zlasti na potu jugoslovanska država.

Treba se je pa vprašati, koliko je naša vlada sama kriva na teh dogodkih, oziroma, koliko je ona k njim doprinesla? To vprašanje bi se nepopravljivo čudnih razmer, ki vladajo v politiki naše države, zdelo zelo čudno, ko vidi, kako zelo belgrajski tisk obžaluje padec Stambolijskega in priporoča oboroženo intervencijo naše države v prid bivšemu bolgarskemu diktatorju. In vendar je to vprašanje opravičeno.

Vprašamo se, kako se je vedel belgrajski režim napram Stambolijskemu, ko je bil na višku svoje moči in njegova zvezda še ni jela toniti, s kakšnimi čustvi so spremljali njegova prizadevanja Pašićevi prijatelji takrat, ko se je utrjeval in dvigal? Reči moramo, da sramotno! Cela tri in pol leta je belgrajska vlada napram Stambolijskemu ubirala tak ton, kakor da je največji sovražnik naše države. Belgrajsko časopisje ga je slikalo kot hinavskega potuhnjence, ki glumi nasprotstvo do Ferdinandove politike, v resnici pa da je ravnotak šovinist kakor sploh vsi Bolgari. Za vsak njegov uspeh na notranje in zunanje-političnem polju so mu izvestni krogi v Belgradu bili nevoščljivi in so bili vznejevoljeni celo nad tem, da je velika antanta Bolgariji odpustila del vojne odškodnine. Ko se je Stambolijski po lastni iniciativi že davnej tega skušal naši državi približati, so ga Pašićevci naravnost odbijali, potem zelo hladno sprejeli, in šele dr. Ninčiču se je po odolitvi velikih težav posrečilo dati odnošajem do Bolgarije pristranejši ton, ko pa je bilo že prepozno. Da ni v Lozani bilo našega ministra za zunanje zadeve, bi naši vladni krogi ne bili Bolgarije niti podpirali v zadevi dohoda do Egejskega morja.

Najbolj usodno pa je bilo to, da belgrajska vlada ni hotela nikoli nič slišati o velikem zamislu Stambolijskega, da se pripravi pot federacij jugoslovanskih narodov in držav. Kajti Stambolijski se ni omejeval samo na to, da se prizadeva za prijateljske odnošaje med povojno Bolgarijo in Jugoslavijo, marveč je od samega začetka prišel na dan s programom jugoslovanske državne zveze in njegova stranka je na svojih skupščinah med kmeti efektivno propagirala jugoslovansko državo od »Drave do Črnega morja« čisto v smislu Krekovega programa. Glasila Stambolijskega so to idejo vneto zagovarjali. Od Stambolijskega pohaja tudi obnova ideje slovanske vzajemnosti v Bolgariji. Še nikoli se ni praznik sv. Cirila in Metoda v Bolgariji praznoval tako slovesno kakor pod Stambolijskim, ki je ob tej priliki organiziral po vseh mestih slovanske krožke, večere in predavanja. Tudi na univerzo se je ta duh zanesel. Stambolijski se je pri tem oprl zlasti na francoske slovanofile in na Češkoslovaško ter Poljsko, ki so popolnoma razumeli njegov veliki koncept, dočim so se belgrajski krogi celo pri teh kulturnih prizadevanjih držali čisto rezervirano. Vsa ta stremjenja, o kojih odkritosrčnosti ni drugod nihče dvomil in ki so zaslužila Stambolijskemu sovražno nemških, mažarskih in italijanskih šovinistov, je izvestni belgrajski tisk ali ignoriral ali pa z nezanimanjem gledal, češ, kaj more priti dobre iz Bolgarije? Edini človek, ki je v Belgradu to vsaj količič razumel, je z velikim trudom uspel, da v zadnjih mesecih ustvari boljše razpoloženje napram Bolgariji, toda ne toliko z ozirom na veliko kulturno-politično idejo jugoslovansko-bolgarske federacije, ampak bolj z vidika nasilne

pacifikacije Makedonije, ker se je belgrajska vlada nadejala, da s pomočjo Stambolijskega Makedonijo za vedno izloči iz interesne sfere Bolgarije. Prav to pa je Stambolijskemu za enkrat skrhalo vrat, ker je z akcijo proti makedonski iredenti zadel v stotine milijonov za varnostne odredbe.

Posledica definitivnega padca Stambolijskega pa bi bila, da bi se staro srbsko-bolgarsko nasprotstvo zaradi Makedonije ne le obnovilo, ampak še poglobilo. Novi položaj v Bolgariji bo itak stal državo lepe stotine milijonov za potrebne varnostne odredbe.

Bilo bi pa brez dvoma drugače, da so Stambolijskega hoteli v Belgradu takoj razumeti. Treba je bilo takoj zagrabiti njegov kulturno-politični koncept z obema rokama, ga tako moralno podpreti, dajati mu spricho njegove nagle narave dobre nasvete in pripomoči k moralni izolaciji ferdinandovskih reakcionarjev. Makedoniji pa bi bilo kot veznemu členu med Srbi in Bolgariji treba dati politično-upravno in gospodarsko avtonomijo, da se na ta najbolj primeren način izpodmaknejo tla nasilni propagandi makedonstvujuših, ki jo netijo batinaške upravne metode koruptne belgrajske birokracije. Stambolijski je bil naši vladi že davnej predlagal ureditev makedonskega vprašanja na pravilni podlagi uvedenja poštene uprave, na kar bi bile bande prenehale. Tako pa je moral zdaj seči po niškem sporazumu, da se odkriža band, ki so postale nevarne tudi njemu. V to ga je bila silila konsekvence iz nespametne politike Pašića, ki ne zna »osvojenih« pokrajin ukrotiti drugače kakor s silo. Da je pa Pašić delal drugače, bi Stambolijski zdaj ne bil padel ob niškem sporazumu in bi ne bilo po vsej priliki prišlo do restavracije ferdinandovcev, agrarna stranka bi se pa je s pomočjo naših kmetijskih mas in pristranih zvez z njimi tako utrdila, da bi ji ne bile mogle do živega reakcionarne intrige.

Toda tak način podpiranja Stambolijskega je Pašićevim prijateljem smrdel. Kaj čuda, ko smo iz Pašićevih ust samih slišali, da je vedno delal in intrigiral proti resnični jugoslovanski ideji in da je Srbe in Hrvate v Ženevi prevaril, samo da bi triumfirala velesrbska centralistična misel, ki je ovira ne samo za slovensko-hrvatsko-srbsko vzajemnost, ampak tudi za vzajemnost z bolgarskim ljudstvom. Če bi bili n. pr. jugoslovanski politiki šli na skupščine bolgarske kmetijske stranke, bi bili vsi repitliški listi v Jugoslaviji od »Samouprave« do »Slovenskega Naroda« kričali o veleizdaji! Zda seveda misli Pašić celo na oboroženo pomoč bolgarski kmetijski stranki, ko je prepozno. Če zdaj Pašićevci obkrojujejo padec Stambolijskega, naj si obenem skesano potrkajo tudi na svoja grešna srca.

Bolgarski demanti.

Sofija, 14. junija. (Izv.) Minister za zunanje zadeve Valov je danes zastopnikom inozemskega časopisja izjavil: Gibanje, vsled katerega se je vlada Stambolijskega strmoglavila, ni nobenega vojaškega, ampak zgolj političnega značaja. Vojasvo se je uporabilo le zato, da se vzdrži red in da se udušijo eventualni poizkusi Stambolijskega, da se upre novemu položaju stvari. Zato je popolnoma napačno mišljenje, da je novo stanje v Bolgariji plod vojaškega pronunciamenta. Nasproti vsem, kakor da se je vlada ustanovila po udaru makedonstvujuših, je treba pibiti, da je to popolnoma neosnovano. Boljzen, da bi se nova vlada vrnila k vojni politiki prejšnjih časov, je popolnoma brez podlage. Vlada, ki je izšla iz ljudstva, pomeni samo povratek redu in svobode, ki jo je Stambolijski teptal z nogami. Nova vlada je trdno odločena, da zasleduje politiko miru in nacionalne obnove. Naši sosedi se nimajo povoda vznemirjati in bati, da bi naša politika povzročila kakšnekolik komplikacije. Bolgarski prevrat je zgolj vprašanje naše notranje politike in v nobenem oziru ne more ogroziti interesov naših sosedov. Odločno tudi odklanjam kleve-to izvestnega zunanjega tiska, da je naš pokret v kakšni zvezi z Nemčijo ali Mažarsko, oziroma da ga je pripravljala Nemčija.

Državljska vojna v Bolgariji.

MALA ANTANTA NE PRIZNA NOVE BOLGARSKE VLADE. — JUGOSLOVANSKA VLADE OPOLNOMOČENA.

STAMBOLIJSKI ORGANIZIRA KMETJSKE ČETE. — VOJAŠKI ODDELKI REVOLUCIJSKE VLADE NA VEČ KRAJIH PORAZENI.

Belgrad, 14. junija. (Izv.) Da se današnji bolgarski vladi ne godi najbolje, dokazuje dejstvo, da vlada ne propušta v inozemstvo nobenih pisem brez cenzure, in da spravlja v inozemstvo vesti, ki govore o položaju samo v smislu revolucionarne vlade. Tudi zastopnikom tujih držav ne dovoljuje pošiljati poročil. Zato je danes na razpolago malo avtentičnih vesti, ker so poročila »potnikov iz Caribrodas« zelo nezanesljiva in protislovna.

Po danes semkaj dospelih poročilih se položaj v Bolgariji ni bistveno spremenil. Meščanska vojna je v polnem teku. Značilno je, da se mnogi armadni oddelki pridružujejo Stambolijskemu, kar znači za Stambolijskega veliko korist, ker atoje sedaj na čelu kmečkih mas tudi šolani častniki.

Danes javljajo, da je Daskalov odpotoval v Bolgarijo, da stopi osebno v stik s Stambolijskim. (>Prager Presse« to vest demantira, op. ur.). Daskalov je skupno s še nekaterimi diplomatskimi zastopniki organiziral v inostranstvu krepko propagando za Stambolijskega.

Popolnoma verjetno izgleda, da je revolucija v Bolgariji delo Ferdinanda Koburga in carja Borisa, in da obstoji zveza med revolucijo v Bolgariji in monarhističnim gibanjem, ki ma svoj glavni sedež na Mažarskem, v Avstriji in na Bavarskem. To gibanje znači veliko nevarnost za novonastale države: za Češko, Jugoslavijo in Rumunijo. Zato je razumljivo, da vse te države v veliko napetostjo zasledujejo razvoj dogodkov na Bolgarskem.

Gotovo pa je, da pomeni sedanja vlada na Bolgarskem, zlasti če se ji posreči, da se obdrži na krmilu, trajno ogrožanje miru. Zato ni čudno, da se je v tukajšnjih političnih krogih pojavila močna struja, da se ta nevarnost takoj spočetka že v kali zatre s tem, da se podvzame energična oborožena akcija, vsaj v takem obsegu, kakor se je to zgodilo ob priliki Karlovega puča na Mažarskem (kjer se je pa izkazalo, da ni bila potrebna, ker je zadostoval diplomatski nastop. Op. ur.). Kakor ne naša, tako tudi še nobena druga vlada ni priznala sedanje bolgarske vlade.

Mnogo se danes komentira stanje bolgarskega leva na svetovnih tržiščih. V Curihu notira bolgarski lev 6.80, dinar pa 6.05. Splošno smatrajo, da gre tu za intervencijo angleških in italijanskih agentov, ki pa ne bo trajala dolgo. Kakor hitro se izvrši preokret v Bolgariji, bo dinar zopet raste.

Belgrad, 14. junija. (Izv.) Današnja »Tribuna«, ki stoji blizu ministrstvu zunanjih zadev, piše: Kakor izvemo, dobiva misel na oboroženo intervencijo vedno več pristašev v vladnih krogih, tudi velik del uglednih članov opozicije se izjavlja za oboroženo intervencijo. Poročilo, da je Stambolijski še živ, je pa še okrepilo intervencionistično strujo v vladnih in parlamentarnih krogih. Posebno važnost pripisujejo dejstvu, da še nobena vlada ni priznala nove bolgarske vlade. Z ozirom na note, ki jih je izmenjala naša vlada z vladami držav male antante, je ministrski svet odločil na svoji večerajšnji seji, da ne prizna nove bolgarske vlade, ker obstojita v Bolgariji dve vladi: legalna vlada Stambolijskega in revolucionarna. Vlade držav male antante so sklenile, naj o nadaljnjih korakih končnoveljavno odloča naša vlada. Ako se naša vlada odloči za oboroženo intervencijo v Bolgariji, bodo stroške te intervencije nosile enakomerno Češka, Rumunija in Jugoslavija. Z ozirom na te sklepe je oborožena intervencija na vidiku.

OKLIC STAMBOLIJSKEGA NA KMETE IN DELAVCE.

Belgrad, 14. jun. (Izv.) Stambolijski je izdal na svoje pristaše sledeči oklic: Bratje kmetje in delavci! Oni, ki so hoteli upravititi Bolgarijo, so se zopet prerinili do oblasti, da bi mogli končati svoje zločinsko

pčetje. Oni hočejo vladati nad kmeti, jih daviti. Bratje, ne dajte se! Oborožite se in dvignite se proti nasilnikom! Jaz bom z Vami do poslednje kaplje krvi. Oni me niso ujeli in me tudi ne bodo. Živela svoboda, živela Bolgarija! Oni, ki se ne morejo boriti, naj ostanejo doma in naj ne dajo niti ene drobtinice kruha zlikovcem, ki naj pómrujo od lakote, ker so hoteli Vas usmrtiti. Strumište, okraj Zagora. — Stambolijski. — Ta oklic je izzval med zemljoradniki v celi Bolgariji nepopisno navdušenje.

PORAZ VLADNIH ČET PRI ZAGORI.

Belgrad, 14. junija. (Izv.) Med Novo Zagoro in Slivnom so doživele vladne čete občuten poraz. Polkovnik Ilijev je korakal na čelu treh pešpolkov in treh konjiških polkov od Slivna proti Zagori in pri tem zašel med dva ognja. Razvil se je hud boj, ki je trajal do danes zjutraj. Vladne čete se se umaknile v neredu v dveh pravcih, en del se je obrnil proti Slivnu, a drugi proti Jambolu. Polkovnik Ilijev je padel v boju.

KMETJE ZAVZELI KAZANLIK.

Belgrad, 14. junija. (Izv.) Nocoj je prišlo do hudih bojev južno od Kazanlika. Komunistično prebivalstvo se je pridružilo kmetom in zavzelo Kazanlik. Boj še traja. En polk meščanskih dobrovoljcev z 2 baterijama je uničen. Kmetje so mnogo nasprotnikov ujeli in zaplenili veliko orožja. V mesto Karnobat so vkorakali kmetje. Vlada je poslala ojačenja, da kmetje ne bi presekali železniške proge. Kmetom povečuje Stambolijskijev rojak iz Slavovice Taharov.

Boji pri Plevni in Trnovem

Belgrad, 14. junija. (Izv.) Danes dopoldne so se pričeli hudi boji pri Plevni in Trnovem. Kmečke mase ognjevitno napadajo vojaštvo. Železniško progo pri Karačaču in Drenovi so porušili. Kmetje so se zakopali v rove in čakajo na čete, ki prihajajo od Plevne. Kmetov je 5 do 6 tisoč, a pridružujejo se jim vedno novi sobojevniki.

VLADNE ČETE PRI ČUSTENDILU RAZOROŽENE.

Belgrad, 14. jun. (Izv.) Tekom današnjega dne se je položaj nove bolgarske vlade poslabšal. Vojaske oddelke, ki so korakali proti Čustendilu, so kmetje ustavili in razorožili, Sofija je polnoma obkoljena.

MINISTER OBOV NI UBIT.

Belgrad, 14. jun. (Izv.) Te dni so javili, da je bivši minister Obov ubit. Ta vest ni resnična. On stoji na čelu kmetijskih oddelkov pri Šumenu. On je tudi javil Daskalovu, da Stambolijski v severni Bolgariji organizira kmete za odpor. Tudi večina zemljoradniških poslancev načeluje posameznim kmetiskim oddelkom. Vest, da so vladne čete ujele Stambolijskijevga brata, ni istinita.

STAMBOLIJSKEGA BRAT PADEL.

Belgrad, 14. jun. (Izv.) Danes opoldan se je raznesla po Sofiji vest, da je Stambolijski padel v bojih pri Jambolu. Pozneje pa se je izkazalo, da je padel Stambolijskijev brat Vasilij.

VLADNO POROČILO O BOJIH.

Sofija, 14. junija. (Izv.) Revolucionarna vlada je dala preko ministra Pulkova časnika slededeč obvestila: V nekaterih okrajih Bolgarije je prišlo do spopada med zemljoradniki in armado. V okrožjih Sliven in Harkov pa je red zopet vzpostavljen. Isto je v zapadni Bolgariji. Stambolijski ni vjet, ampak je pobegnil v balkanske planine. Vlada je ukrenila vse potrebno, da ne pobege v severno Bolgarijo. Vest, da se Stambolijski nahaja v južni Bolgariji, ki jo je razširil Daskalov, ni resnična. Vlada upa, da bo do konca tega tedna red zopet vpstavljen.

